

НАПИСАНЕ ЛИШАЄТЬСЯ

АВТОБІОГРАФІЇ ЮРІЯ ШЕВЕЛЬОВА (1949—1951)

У цій публікації дібрано документальні матеріали про життя і наукову діяльність мовознавця й літературознавця Юрія Шевельова (1908—2002), які стосуються останніх років дослідника в Європі, напередодні його переїзду до Сполучених Штатів Америки. Основу публікації становлять документи, виявлені в архівному фонді Олександра Неприцького-Грановського, письменника й професора Мінесотського університету в Сент-Полі (штат Мінесота), який потрапив до США на початку 1910-х років [7]. Загалом пропонується публікація складається з чотирьох документів. Два з них, а саме: автобіографія українською мовою (№ 1) та скорочений список праць (№ 2) — Шевельов надіслав Грановському 1949 р. А ще два документи — біографія англійською мовою (№ 3), що фактично є перекладом україномовної версії 1949 р., та список наукових праць англійською мовою (№ 4), розширений і доповнений варіант бібліографії 1949 р., — підготовлені науковцем, найвірогідніше, протягом січня чи на початку лютого 1951 р., коли Шевельов уже працював у Лундському університеті (Швеція). 1951 р. англійські матеріали разом із листом Шевельов надіслав, найімовірніше, Євгенові Наконечному, який 1949 р. переїхав до США й осів у штаті Мінесота [3]. Мабуть, саме Наконечний, який вів листовний діалог з Шевельовим, поділився цими матеріалами із Олександром Грановським і саме так документи потрапили до його архіву.

Опинившись у повоєнній Німеччині, Ю. Шевельов займався літературною та дослідницькою діяльністю, активно дописував до низки емігрантських видань і паралельно викладав в Українському вільному університеті в Мюнхені, який 1945 р. перебрався туди з Праги. Повоєнна атмосфера в Німеччині, поділений на чотири окупаційні зони, мало сприяла науковій праці та загалом унормуванню побуту й життя. Тому одразу постала потреба подальшого переїзду. Шевельов прагнув оминати поширений для тодішніх переселенців період вимушеної фізичної праці та активно розшукував варіанти закріпитися в академічній спільноті з можливістю викладати та провадити наукову й викладацьку діяльність. Спершу науковцеві вдалося отримати запрошення Лундського університету. Офіційно

праця розпочалася 1950 р., а ще через два роки, влітку 1952 р., він зумів перебратися до США й долучитися до славистичної кафедри Гарвардського університету.

У супровідному листі до Грановського, датованому 13 вересня 1949 р., Шевельов докладно описує тогочасну ситуацію, сподівання й переживання:

Тепер мені 40 років, і коли я матиму в своїй науковій діяльності ще одну перерву, то це означатиме напевне мою наукову смерть. Це є причина, чому я вирішив був не емігрувати з Європи, поки не матиму змоги дістати поза її межами працю, зв'язану з моїм фахом — слов'янським мовознавством. Але сталося так, що тепер я одночасно одержав два виклики: один вислали мені мої друзі з Америки, без спрямовання на якунебудь конкретну працю, а другий — офіційне запрошення до слов'янського інституту при університеті в Лунді (Швеція). І я мушу тепер вибрати між обома можливостями. Праця в Швеції дуже спокуслива науковими можливостями, і я не вагаючися вибрав би її, тільки мене лякає надмірна близькість в її теперішніх кордонах: при неутралітеті Швеції і при її фактично острівному становищі вона при першому ж советському десанті може бути залита советським військом без можливості врятуватися. Тому перше, ніж зважитися дати остаточну згоду на виїзд до Швеції, я вирішив спробувати щастя в Америці [5].

На перешкоді викладацькій праці, звичайно, були виклики, пов'язані із веденням повноцінних курсів англійською мовою, адже, як виявляється, науковець, окрім інших, серйозно розглядав можливість переїзду до Південної Америки й інтенсивно студював іспанську. До того ж життя поза табором для переміщених осіб позбавляло й тих незначних привілеїв, які призначалися переміщеним особам, як-от допомога від Міжнародної організації у справах біженців, званої за своїм акронімом IRO (International Refugee Organization):

Моє знання англійської мови не дозволяє мені претендувати на посаду доцента того чи того рангу одразу: я вільно читаю по-англійськи, але досить погано говорю (зазначу до речі, що до цього спричинилися почасти матеріальні труднощі, бо я живу поза табором і не користався і не користаюся жадною допомогою IRO, а почасти те, що, мавши стару матір 82 років, я не сподівався виїхати до США, готувався до Аргентини і вивчав еспанську мову, — коли тепер обставини змінилися, США беруть старих, а Аргентина взагалі нікого не приймає. Та це між іншим). Мені ішло б про якесь приміщення при Університеті або науковому закладі, можливо при університетській бібліотеці, — але зв'язаний з моїм фахом. Міг би я також провадити курси мов — української і російської передусім для таких, хто вже більш-менш опанував їх і потребує перекладу тільки окремих слів, а не зв'язного курсу англійською мовою [5].

Німецькі славісти Макс Фасмер й Едвін Кошмідер, а також Дмитро Чижевський при потребі могли би підтримати кандидатуру Шевельова рекомендаційними листами. Крім того, у Шевельова збереглася рекомендація від Леоніда Булаховського, наукового керівника з харківського періоду. Щодо викладацьких перспектив, то Шевельов не виключав можливості викладати російську мову й мав з того приводу своєрідне бачення:

Мені здається, що інтерес до російської мови у американців природний, незрівняно більший, ніж до української і це може змінитися тільки при зміні політичних обставин. Тому американці так чи так будуть російську мову вивчати, тож далеко краще, якщо ці курси будуть у руках українців, а не ворогів української

справи. Навчаючися російської мови, люди зможуть одразу діставати правильне уявлення про мовні стосунки на сході Європи, їм не говоритимуть про три діалекти російської мови, і ми на цьому тільки виграємо. Дома я принципово не викладав російської мови, хоч знаю її (досконало теоретично-історично й практично, але зовсім інша справа за кордоном) [5].

Тепер можна резюмувати: з тієї комунікації 1949 р. з Олександром Неприцьким-Грановським нічого не склалося. На це, мабуть, є кілька причин, і головна полягає, очевидно, у тому, що наприкінці 1940-х років американська славістика перебувала в стані активного перевтілення, якщо не сказати формування. Можливостей для науковців у цій ділянці було небагато. Слід додати, що вже через п'ятнадцять з лишком років Неприцький-Грановський звернувся до Юрія Шевельова з листом у якому йтиметься про можливість очолити відділ славістики, який напередодні заснували при Міннесотському університеті:

Повідомляю, що наш Університет старається знайти когось для очолювання Слов'янського відділу, який щойно заснувався як окрема адміністративна одиниця, відділяючись від Відділу Орієнтальних мов. Міннесота, як знаєте, чудовий степ, де можна вести наукові праці без Ньюйоркського гармидеру. Ми були б дуже раді Вас тут вітати на сталій посаді, як Вам таку заофірюють. <...> Я знаю, що багато людей думають, що Нью-Йорк це центр Америки, а тим, що знають Америку він здається великою провінцією. А наші більші університети дають чудові можливості для наукової праці. Ви могли б тут багато доброго зробити і над цим варто застановитися [4].

Інший корпус документів з фонду Грановського дотичний до 1951 р. Серед двох документів — автобіографії та списку друкованих праць і готових до друку (№ 3 і № 4 відповідно) — також міститься лист, адресований, найправдоподібніше, Євгенові Наконечному. Лист писаний уже зі Швеції: Шевельов і надалі шукає варіанти переїзду до Сполучених Штатів, додає відповідні матеріали й переказує історію зустрічі з американським дипломатом, який начебто мав відповідні зв'язки для влаштування на працю до Колумбійського університету. Той урядовець, ознайомившись зі статтями Шевельова в шведській пресі, прагнув заізнатися з їхнім автором. Вочевидь їхня зустріч відбулася в столиці Швеції під час однієї з поїздок науковця до Стокгольма протягом 1950 р:

Коли я був у Стокгольмі, зі мною познайомився один американець. Він працює в американській амбасаді, де спеціально займається східними справами. <...> [3]аявив між іншим, що він має добрі зв'язки в університеті Колумбія і чи я хочу там працювати. На мою згоду він попросив ті самі документи, що я тепер посилаю Вам, і обіцяв улаштувати справу. <...> Але наслідків з цього... напевне ніяких не буде, — згідно з Вашою характеристикою [6].

Прикметно, що через кілька років Шевельов таки опиниться в Колумбійському університеті, отримавши постійну професорську посаду, щоправда, транзитом через Гарвардський університет.

Про минуле Шевельова здебільшого відомо завдяки його спогадам у двох томах, але спогади, зрозуміла річ, написані з відстані часу і, безумовно, суб'єктивні. Подані матеріали зовсім іншого характеру й підготовлені за цілком інших обставин — як матеріали біографічного характеру, так і бібліографічного. Списки най-

важливіших друкованих праць звірено з наявними бібліографіями, а також іншими важливими матеріалами, як-от примітками до обох томів спогадів [див.: 1; 2; 8; 9]. Єдиний виняток: не уточнено публікації повоєнного періоду, що їх у пресі Шевельов надрукував чимало.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Гурський, Я.* Бібліографія праць проф. д-ра Юрія Шевельова (1934—1968) // Збірник на пошану проф. д-ра Юрія Шевельова = Symbolae in honorem Georgii Y. Shevelov / редкол.: В. Е. Гаркінз [та ін.] Мюнхен: Logos, 1971. С. 7—35.
2. *Каруник К.* Юрій Шевельов як дослідник української мови: дисертація. Харків. 2019. 267 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Karunyk_Kateryna/Yurii_Shevelov_ia_k_doslidnyk_ukrainskoi_movy.pdf? (дата перегляду: 14. 08. 2022).
3. *Ковалів Ю. Б.* Наконечний Євген Іларіонович // Енциклопедія Сучасної України: електронна версія [онлайн] / гол. редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк та ін.; НАН України, НТШ. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2020. URL: https://esu.com.ua/search_articles.php?id=71772 (дата перегляду: 14. 08. 2022).
4. Лист Олександра Неприцького-Грановського до Юрія Шевельова, 14 березня 1966 р. Immigration History Research Center Archives, University of Minnesota. Alexander A. Granovsky papers (Call no. IHRC796). Box 54. Folder 5.
5. Лист Юрія Ткачука-Шевельова до Олександра Грановського, 13 вересня 1949 р. Immigration History Research Center Archives, University of Minnesota. Alexander A. Granovsky papers (Call no. IHRC796). Box 69. Folder 9.
6. Лист Юрія Шереха до Євгена [Наконечного], 3 лютого 1951 р. Immigration History Research Center Archives, University of Minnesota. Alexander A. Granovsky papers (Call no. IHRC796). Box 54. Folder 5.
7. *Чернихівський Г. І., Гонтарук П. І.* Неприцький-Грановський Олександр Анастасійович // Енциклопедія Сучасної України: електронна версія [онлайн] / гол. редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк та ін.; НАН України, НТШ. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2021. URL: https://esu.com.ua/search_articles.php?id=73672 (дата перегляду: 14.08.2022).
8. *Шевельов Ю. Я* — мені — мене... (і довкруги): Спогади. 1. В Україні. Харків: Нью-Йорк: Видавець Олександр Савчук, 2017. 728 с.
9. *Шевельов Ю. Я* — мені — мене... (і довкруги): Спогади. 2. В Європі. Харків: Видавець Олександр Савчук, 2021. 896 с.

№ 1. Автобіографія, 13 вересня 1949 р.

Юрій Ткачук-Шевельов
Мюнхен 27, Ортнітштр[ассе]. 15

АВТОБІОГРАФІЯ

Я народився 17.XII.1908 в м. Ложма (тепер Польща)¹. Від 1914 до 1943 р. я жив у Харкові (Україна). Закінчивши студії в Харківському університеті на філологічному факультеті (1927—1931), я викладав українську мову і літературу на Курсах українознавства і в різних середніх навчальних закладах. Всупереч бажанню професорів я не міг бути залишений при Університеті через соціальне походження (мій

батько був генерал рос. царського війська). Від 1933 р. я провадив курс української мови і стилістики в УКІЖі (Інституті журналістики). 1936 мені відкрилася можливість, і я вступив до аспірантури при кафедрі слов'янського мовознавства при Харківському університеті (Проф. Л. Булаховський²). 1939 на підставі дисертаційної праці під назвою «Із спостережень над мовою сучасної поезії» я дістав учений ступінь кандидата філологічних наук (що дорівнює німецькому докторатові) і наукове звання доцента³. В 1938—1941 р. я провадив у Харківському Університеті курси української синтакси, історії української мови, сучасної польської мови з історичним коментарем, сучасної чеської мови з історичним коментарем і спеціальний курс «Мова Т. Шевченка». Від 1940 я був керівником аспірантів з українського мовознавства. У червні 1941 я був призначений керівником кафедри українського мовознавства, а в листопаді обраний заступником декана філологічного факультету⁴. Після того, як Харків зайняли німці, я був обраний головою мовознавчої секції новозаснованого Наукового товариства, але це Товариство було незабаром заборонене німцями. В 1943—1944 я жив у Львові, де спільно з кількома українськими правниками працював над українським правничим словником⁵. Водночас я працював в Українському Допомоговому комітеті як референт шкільних справ. У Львові мене обрано заступником голови мовознавчої секції нелегального в цей час Українського наукового товариства, головою якої був проф. В. Сімович⁶. В 1944 я емігрував до Німеччини і був примусово посланий на працю як допоміжний робітник до Металльверк Мартіна Мюллера в Трайсмауері (Нідердонав)⁷. Від 1945 мене обрано професором Українського Вільного Університету в Празі (тепер Мюнхен), де я провадив такі курси: українська синтакса, сучасна російська мова з історичним коментарем, спеціальні курси «Українська мова ХІХ сторіччя перед Шевченком» і «Мова Великого Князівства Литовського в ХV—ХVІ ст.», а також керував семінаром з історії української мови. Рівнобіжно я брав участь у літературно-критичному житті української еміграції, опублікував велике число критичних статей і рецензій, редагував літературно-мистецьких місячник «Арка» (1947—1948), теоретико-літературні альманахи «МУР» (1945—1948) і був кількарізово обраний заступником голови об'єднання українських письменників на еміграції МУР. Тепер паралельно з викладанням в Українському Вільному Університеті працюю в Головні редакції Енциклопедії українознавства, що її видає Наукове Товариство ім. Шевченка.

Мюнхен, 13. 9. 1949.

Додаток: Список найважливіших друкованих наукових праць.

Подається за автографом: Автобіографія, 13 вересня 1949 року. Вох 69. Folder 9. Alexander A. Granovsky papers (IHRC796), IHRC Archives, University of Minnesota.

¹ «Те, що я тут оповідаю [про народження й перші роки в Харкові. — О. К.], розбігається з усіма моїми документами, в яких місцем мого народження названо Лом-

жу. А сталося це так. Мій батько був військовий і тоді комендував полком, якщо не помиляюся, полком, що звався Олонецьким. Десь рік по моєму народженні полк і його перевели до “царства Польського”, спершу до Варшави, а потім до Ломжі. З початком війни 1914 року батько лишився боронити кордони Російської імперії, а родину евакуйовано в запілля, і моя мати з старшою сестрою й зі мною вибрала Харків, де вона провела перед Польщею більшість свого життя. <...> Після революції мати вирішила, що треба приховати “соціальне походження” її дітей. <...> Для цього треба було змінити місце мого народження, бо коли б згадати Харків, одразу знайшли б метричний запис, і все вийшло б на поверхню. Інша справа назвати Ломжу. Вона опинилася в Польщі, поза кордоном і поза межами, тоді, радянського засягу. Там перевірити нічого не могли» [Шевельов Ю. Я — мені — мене... (і до-вкруги): Спогади. 1. В Україні. Харків; Нью-Йорк: Видавець Олександр Савчук, 2017. С. 33, 35].

² Леонід Булаховський (1888—1961) — мовознавець, родом із Харкова, випускник Харківського університету.

³ В інших матеріалах назва дисертації дещо відрізняється: «Мова і стиль політичної лірики П. Г. Тичини».

⁴ У першій половині 1990-х Ю. Шевельов подав більше інформації в листі до одного зі своїх кореспондентів у Харкові: «Непорозуміння з мою “посадою” 1941 року в університеті розв’язати легко. Університет закритися ще перед приходом німців. Коли вони вступили до міста, найменше їх цікавило відкривати університет. Але нова управа міста, українська, хотіла таки відновити працю університету — призначили ректора (проф. Ветухова, біолога), а той попризначав завідувачів кафедр. Мене серед них. Але реальна влада була в руках окупантів, відкриття вони не дозволили, та й справді на прифронтовій лінії ніяких передумов для цього не було. Так я був на чолі кафедри тільки на папері» [Гавриленко О. Листування з Ю. В. Шевельовим // Харківський історіографічний збірник. 2004. № 7. С. 188].

⁵ Ю. Шевельов приїхав до Львова із Києва в березні чи квітні 1943 р., а покинув місто в квітні 1944 р. До складу комісії, яка працювала над упорядкуванням словника входили, крім Шевельова, Голубовський, Петро Коструба, Микола Паше-Озерський.

⁶ Василь Сімович (1880—1944) — філолог, навчався в Чернівецькому університеті, учень Степана Смал-Стоцького.

⁷ Зі Львова Шевельов відправився до Братислави, звідти — до Штрастофа, а звідтіля — до Трайсмауера в Санкт-Пельтенській окрузі, де пробув, за спогадами, зовсім коротко й попрямував до Відня, а звідти — до Пляуена [Шевельов Ю. Я — мені — мене... (і до-вкруги): Спогади. 2. В Європі. Харків: Видавець Олександр Савчук, 2021. С. 14–25].

№ 2. Список головних друкованих праць, [вересень 1949 р.]¹

Юрій Ткачук-Шевельов
Мюнхен 27, Ортнітштр[ассе]. 15

СПИСОК ГОЛОВНИХ ДРУКОВАНИХ НАУКОВИХ ПРАЦЬ

1. Проблема мови соціальної драми. Збірник Наукового інституту мовознавства Укр. Академії Наук «За якість художньої мови». Харків 1934².
2. Граматика української мови для середньої школи. Ч. I. Морфологія. Три видання: 1934³, 1935⁴, 1936⁵. Харків—Київ.
3. Граматика української мови для середньої школи. Ч. II. Синтакса. Три видання: 1934⁶, 1935⁷, 1936⁸. Харків—Київ.

4. Лекції з української мови для журналістів. Лекції 2⁹, 3¹⁰, 4, 7. Харків 1934¹¹.
5. Із спостережень над мовою сучасної поезії. «Учені записки Харківського університету. Праці Катедри мовознавства», т. 1. 1939¹².
6. Із спостережень над мовою сучасної поезії, 2. «Наукові записки Інституту журналістики», т. 1. Київ 1940¹³.
7. Мова поезій Павла Тичини. «Праці Інституту Мовознавства Академії наук УРСР», т. 1. Київ 1940¹⁴.
8. Традиція і новаторство в лексиці і стилістиці Івана Котляревського. Харків 1939¹⁵.
9. Нотатки про етимологію. «Український Засів», 1943, 3¹⁶.
10. Шевченко — клясик. Там же, 4¹⁷.
11. Лазар Баранович і поезія бароко. «Наші дні» 1944, 1. Львів¹⁸.
12. Принципи і етапи большевицької політики щодо слов'янських мов в СРСР. «Свобода», листопад 1947. Нью-Йорк¹⁹.
13. До генези називного речення. Мюнхен. 1947²⁰. (Обговорено Б. Унбегауном в «Ревю дез Етюд Сляв» XXVI²¹, Е. Кошмідером в «Сьогочасне й минуле» 1949²², і І. Велигорським в «Українська Трибуна» 1948, 84²³).
14. Галичина в формуванні нової української літературної мови. Розд. II вміщений у «Літературно-науковому збірнику», I, Ганновер 1946²⁴. Фрагменти розділу V — у «Календарі на 1947 рік» Регенсбург 1946²⁵ і в «Ювілейному Збірнику Українського Вільного Університету» Мюнхен 1948²⁶. Повністю праця друкується в виданні УВУ²⁷.
15. Граматика української мови. Синтакса складного речення. Мюнхен 1947²⁸.
16. Айн ноес театер. Мюнхен, Драйвіхтен-ферляг. 1948²⁹. (Обговорено Карлом Уде в «Вельт унд ворт» 1948, II³⁰ і І. М. Венером в «Ім Авслянд унд Дойчлянд» 1949, 4³¹)³².
17. Повна збірка творів Василя Мови-Лиманського. Вперше зібрано, редакція, вступна стаття і коментар. Львів 1944, «Українське видавництво». Не появилoся через воєнні події³³.
18. Повна збірка поезій Миколи [sic!] Петренка. Редакція, коментар, вступна стаття. Львів 1944. Готова до друку³⁴.
19. Трендз ін юкрейнієн літеречер андер советс. «Юкрейнієн квотрерлі» IV, 2. Нью-Йорк 1948³⁵.
20. Мова української еміграції і проблема змішування мов. «Сьогочасне й минуле» I, 1949. Мюнхен³⁶.
21. Українське мовознавство і «Слово о полку Ігореві». Там же³⁷.
22. Польська мова на Україні в XVI—XVII ст. Друкується в журналі «Україна»³⁸.
23. Українська мова. Науковий курс для студентів університетів. Друкується в «Бібліотека українознавства» НТШ³⁹.
24. Сьунтакс дер українішен Шпрахе. Т. І. Дер айнфахе Затц. Друкується в УВАН⁴⁰.
25. Цум Партіціпіум універсале. Друкується в «Фестшріфт Павль Дільс», Мюнхен⁴¹.

26. Питання структури російської мови. Друкується в «Дас гайстіге лебен дер Слявен». Мюнстер 1949⁴².
27. Міська говірка Львова. Друкується в «Цайтшріфт фюр слявіше філологі»⁴³.
28. Он де проблем оф фонема ерранс. Готова до друку⁴⁴.
29. Історія української літературної мови першої половини ХІХ ст. У підготовці⁴⁵.
30. Велике число дрібніших статей і рецензій наукового, науково-популярного і критичного характеру друковано в пресі («Наші дні», «Український засів», «Український вісник», «Дозвілля», «МУР», «Заграва», «Арка», «Похід», «Українські вісті», «Українська трибуна», «Час», «Наш вік», «Ді гайстіге вельт», «Дас Тема», «Юкрейніен квотрерлі», «Сьогочасне й минуле» тощо)⁴⁶.

Подається за автографом: Список головних друкованих праць, [вересень 1949 р.]. Box 69. Folder 9. Alexander A. Granovsky papers (IHRC796), IHRC Archives, University of Minnesota.

- ¹ Датується на основі автобіографії Юрія Шевельова, написаної 13 вересня 1949 р.
- ² Шевельов Г. Мова «Диктатури» Ів. Микитенка // За якість художньої мови. Збірник статей / Ред. Н. Каганович. Харків: Радянська література, 1934. С. 5—29.
- ³ Каганович Н., Шевельов Г. Граматика української мови. Підручник для V—VI класів середньої школи. Харків: Радянська школа, 1935. Ч. I: Морфологія. 115 с.
- ⁴ Каганович Н., Шевельов Г. Граматика української мови. Підручник для V—VI класів середньої школи. Харків: Радянська школа, 1936. Ч. I: Морфологія. Вид. 2. 115 с.
- ⁵ Каганович Н., Шевельов Г. Граматика української мови. Підручник для V—VI класів середньої школи. Київ; Харків: Радянська школа, 1937. Ч. I: Морфологія. Вид. 3.
- ⁶ Каганович Н., Шевельов Г. Граматика української мови. Підручник для VI—VII класів середньої школи. Київ: Радянська школа, 1935. Ч. II: Синтаксис. 160 с.
- ⁷ Каганович Н., Шевельов Г. Граматика української мови. Підручник для VI—VII класів середньої школи. Київ: Радянська школа, 1936. Ч. II: Синтаксис. 160 с.
- ⁸ Каганович Н., Шевельов Г. Граматика української мови. Підручник для VI—VII класів середньої школи. Київ; Харків: Радянська школа, 1937. Ч. II: Синтаксис.
- ⁹ Догадько Л., Шевельов Ю. Українська мова для заочного навчання редакторів стінних газет. Завдання друге. Київ: Комуніст, 1940. 48 с.
- ¹⁰ Догадько Л. Ю., Шевельов Ю. В. Заочні курси редакторів колгоспних і бригадних стінгазет. Українська мова. Завдання 3-є / За заг. ред. А. І. Брауде. Київ; Харків: Держ. вид-во колгоспної і радгоспної літератури У.С.Р.Р., 1935. Вид. 2, перероблене. 42 с.
- ¹¹ Подаються поклики лише на дві з чотирьох лекцій. Для детальнішої інформації про ці праці див. дисертацію Катерини Каруник: Каруник К. Юрій Шевельов як дослідник української мови: дисертація. Харків, 2019. 267 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Karunyk_Kateryna/Yurii_Shevelov_iak_doslidnyk_ukrainskoi_movu.pdf? (дата перегляду: 14. 08. 2022).
- ¹² Шевельов Ю. Із спостережень над мовою сучасної поезії. Про мову поезій П. Г. Тичини // Учені записки Харківського державного університету ім. О. М. Горького. 1940. № 20: Збірник праць Кафедри мовознавства № 1. С. 41—99.
- ¹³ Шевельов Ю. Із спостережень над мовою сучасної поезії. Ораторський жанр у політичній ліриці П. Г. Тичини // Наукові записки Українського комуністичного інституту журналістики. 1940. Кн. 1. С. 127—142.

- ¹⁴ Шевельов Ю. Стиль політичної лірики П. Г. Тичини // Наукові записки Інституту мовознавства. 1941. Т. 1. С. 3—51.
- ¹⁵ Шевельов Ю. Традиція і новаторство в лексиці і стилістиці І. П. Котляревського // Учені записки Харківського державного університету ім. О. М. Горького. 1940. № 20: Збірник праць Кафедри українського мовознавства № 1. С. 131—170.
- ¹⁶ Шевельов Ю. Нотатки про етимологію // Український Засів. 1942. Ч. 3. С. 96—104.
- ¹⁷ Шевельов Ю. Шевченко – клясик? // Український Засів. 1943. Ч. 4. С. 94—107.
- ¹⁸ Шерех Ю. Меч, труби, люття // Наші дні. 1944. Ч. 1. С. 7, 10.
- ¹⁹ Шерех Ю. Принципи і етапи советської політики щодо слов'янських мов (крім російської) // Свобода. 1947. Ч. 270. 19 листоп. С. 3; Ч. 271. 20 листоп. С. 3; Ч. 272. 21 листоп. С. 3; Ч. 273. 22 листоп. С. 3; Ч. 275. 25 листоп. С. 3; Ч. 277. 28 листоп. С. 3; Ч. 278. 29 листоп. С. 3.
- ²⁰ Шерех Ю. До генези називного речення. Мюнхен, 1947. С. 50+16 ст.
- ²¹ Unbegaun В.-О. Ukrainien // Revue des études slaves. 1948. Т. 24. Fasc. 1—4. P. 240—243.
- ²² Кошмідер Е. [Рец.:] Проф. Ю. Шерех. До генези називного речення. Мюнхен, 1947 // Сьогодні і минуле. 1949. Ч. 1—2. С. 102—104.
- ²³ Велигорський І. [Рец.] Проф. Юрій Шерех. До генези називного речення // Українська трибуна. 1948. Рік 3. № 84 (206). 12 грудня. С. 5.
- ²⁴ Шерех Ю. Галичина в формуванні нової української літературної мови (Розділ з розвідки) // Літературно-науковий збірник. Ганновер, 1946. С. 17—44.
- ²⁵ Шерех Ю. Вплив Галичини на нову українську літературну мову // Календар на 1947 рік. Регенсбург, 1947. С. 40—47.
- ²⁶ Шерех Ю. Галицькі впливи на українську літературну мову в ділянці наголосу // Науковий збірник Українського Вільного Університету. Мюнхен. 1947. № 5. С. 208—212.
- ²⁷ Шерех Ю. Галичина в формуванні нової української літературної мови. Мюнхен: УВУ, 1949. 93 с.
- ²⁸ Шерех Ю., Кислиця Д. Граматика української мови. Посібник для гімназії. Частина II: Синтакса. Мюнхен: Українська трибуна, 1947. 86 с.
- ²⁹ Scherech J. Ein neues Theater? Betrachtungen zur modernen Dramatik. München: Drei Fichten, 1948. 64 s.
- ³⁰ Ude K. [Rez.:] Jury Scherech. Ein neues Theater? Betrachtungen zur modernen Dramatik. München: Drei Fichten, 1948. 64 s. // Welt und Wort. 1948. Hf. 11. Nov. S. 413.
- ³¹ Wehner I. Ein neues Theater? // Im Ausland und in Deutschland. 1949. 29 Januar. No. 4. S. 6.
- ³² Принагідно вдалося виявити ще одну рецензію на цю працю авторства О. Кульчицького: Кульчицький О. [Рец.:] Prof. Jury Scherech. Das neue Theater. Betrachtungen zur modernen Dramatik. Drei Fichten Verlag. 64 s. // Сьогодні і минуле. 1949. Ч. 1—2. С. 110.
- ³³ Задум подібного видання вдалося втілити допіру 1968 р., коли збірка з'явилася друком у Мюнхені [Мова (Лиманський) В. Твори / Редакція і вступна стаття Юрій Шевельов. Мюнхен: Видавництво «Дніпрова хвиля», 1968. 380 с.]. Вступну статтю до цієї антології Шевельов так само включив до третьої збірки своїх вибраних статей, датувавши й підписавши в такий спосіб: Львів, 1944; Нью-Йорк, 1968 [Шерех Ю. Третя сторожа. Балтимор; Торонто: Українське незалежне видавництво «Смолоскип» ім. В. Симоненка, 1991. 455 с.]. Вочевидь, варіант статті 1944 р. міг стати основою вступної статті до збірки 1968 р.
- ³⁴ Таке видання не побачило світ. Можливо, вказана вступна стаття до цієї збірки лягла в основу пізнішої статті про Михайла Петренка, яка з'явилася друком у паризькому часописі «Україна» 1950 р. [Шерех Ю. Михайло Петренко — майстер елегії // Україна. 1950. Ч. 4. С. 246—249]. У збірнику на пошану Дмитра Чижевського надрукована ще одна стаття про Михайла Петренка [Orbis scriptus. Dmitrij

- Tschizewskij zum 70. Geburtstag / Hrsg. von Dietrich Gerhardt, Wiktor Weintraub, Hans-Jürgen zum Winkel. Munich: Wilhelm Fink, 1966. 987 p.]. Коли Шевельов передруковував її в книзі «Третя сторожа», то подав підпис «Львів, 1944», зазначивши також її включення до збірника про Чижевського.
- ³⁵ *Šerech J.* Trends in Ukrainian Literature under the Soviets // *Ukrainian Quarterly*. 1948. Vol. IV. No. 2. P. 151—167.
- ³⁶ *Шерех Ю.* Мова української еміграції в Німеччині (1945—1948) // *Сьогочасне й минуле*. 1949. Т. 1—2. С. 38—45.
- ³⁷ У журналі такої публікації не виявлено.
- ³⁸ *Шерех Ю.* Польська мова в Україні в XVI—XVII ст. (Пам'яті Антуана Мартеля) // *Україна*. 1949. Ч. 2. С. 99—107.
- ³⁹ *Шерех Ю.* Нарис сучасної української літературної мови. Наукове Товариство ім. Шевченка. Бібліотека українознавства. Ч. 3. Мюнхен: Вид-во «Молоде Життя». 1951. 402 с.
- ⁴⁰ Не вдалося виявити таку публікацію. Мабуть, саме про цю статтю Шевельов згадував у спогадах: «Я привіз із Харкова два невидані рукописи. [...рукопис «Синтакса простого речення»] пляновано видати в німецькому перекладі, і Український Вільний Університет погодився оплатити йому [Ервіну Кошмідеру. — *О. К.*] переклад. <...> Кошмідер мою працю переклав до кінця, але вона не знайшла видавця й лишалася в рукописі» [*Шевельов Ю. Я — мені — мене... (і довкруги): Спогади*. 2. В Європі. Харків: Видавець Олександр Савчук, 2021. С. 342].
- ⁴¹ Стаття готувалася до друку в збірнику на пошану німецького славіста Пауля Дільса (1882—1963). Цей том побачив світ щойно 1953 р. й упорядники зазначали в передмові, що праця велася від 1948 р. В міжчассі шість статей, написаних спеціально до збірника, зокрема праця Ю. Шевельова, були надруковані в інших виданнях [*Münchener Beiträge zur Slavenkunde: Festgabe für Paul Diels / Hrsg. Erwin Koschmieder und Alois Schmaus. München. Isar Verlag, 1953. S. 5*]. Стаття Шевельова, яку найвірогідніше написано 1948 р., побачила світ 1953 р. окремим виданням: *Šerech J.* Participium universale im Slawischen. Winnipeg: Verlag der Ukrainischen Freien Akademie der Wissenschaften, 1953. 44 s.
- ⁴² *Šerech J.* [Rez.:] V. Vinogradov. Russkij jazyk. Grammatičeskoje učenije o slove, Moskau — Leningrad, 1947, 782 s. // *Zeitschrift für slavische Philologie*. 1952. Bd. 21. Hft 2. P. 408—441.
- ⁴³ *Šerech J.* [Rez.:] Jar. Rudnyčkyj. Die Lemberger Ukrainische Stadtmundart (Znesinnia). Berlin, 1943. 139 S. // *Zeitschrift für slavische Philologie*. 1951. Bd. 21. Hft. 1. S. 216—221.
- ⁴⁴ *Šerech J.* Phonema errans. A Contribution to the Solution of the Problem based on the Material of the Eastern-Slavonic Languages // *Lingua*. 1949. Vol. II. No. 1. P. 399—418.
- ⁴⁵ Не вдалося з'ясувати, про яку публікацію йде мова.
- ⁴⁶ Це не вичерпний список видань, у яких друкувалися матеріали з-під пера Ю. Шевельова у воєнний і повоєнний час. Більш повний перелік видань надруковано в документі № 4. Чи не найвичерпнішу бібліографію публікацій того періоду наведено в примітках, підготовлених С. Вакуленком, К. Каруник і В. Романовським, до другого тому спогадів Шевельова: *Шевельов Ю. Я — мені — мене... (і довкруги): Спогади*. 2. В Європі. Харків: Видавець Олександр Савчук, 2021. С. 728. Статті з того періоду також зазначені в двох бібліографіях Ю. Шевельова: *Гурський Я.* Бібліографія праць проф. д-ра Юрія Шевельова (1934—1968) // *Збірник на пошану проф. д-ра Юрія Шевельова = Symbolae in honorem Georgii Y. Shevelov / редкол.: В. Е. Гаркінз [та ін.] Мюнхен: Logos, 1971. С. 7—35; Юрій Володимирович Шевельов (Юрій Шерех): матеріали до бібліографії / Упоряд.: А. Даниленко, Л. Чабан. Нью-Йорк: The Ukrainian Academy of Arts and Sciences in the United States, 1998. 199 с.*

№ 3. Information from my Autobiography, [1951]¹

Jury Tkaczuk-Sevelov

INFORMATION FROM MY AUTOBIOGRAPHY

I was born on Dec. 17, 1908 in the town of Lomzha (now Polish). From 1914 to 1943 I lived in Kharkov (in the Ukraine). After completing my studies at Kharkov University (1927—1931) I taught Ukrainian and Ukrainian literature at the “Kursy Ukrainovedeniya” and in the middle schools. Contrary to the wishes of my professors I could not remain at the University because of my social background (my father was a general in the Czarist army). After 1933 I conducted a course in Ukrainian and Ukrainian literary style in the Institute of Journalisme (UKIZh). In 1936 as a result of a change in policy concerning the children of “socially estranged elements”, I was able to enter candidacy for a higher degree (“aspirantura”) at the chair of Slavic philology at Kharkov University (under prof. L. Bulakhovsky). In 1939 on the basis of a dissertation entitled “From observations of the language of contemporary poetry” I received the degree of Candidate of Philological Science (corresponding to the German doctor’s degree) and the position of docent from 1938—41 at Kharkov University I taught modern Ukrainian and the history of Ukrainian, modern Polish with a historical commentary, modern Czech with a historical commentary and a special course entitled the Languages of T. Shevchenko. After 1940 I directed candidates for degrees in Ukrainian philology. In June 1941 I was appointed director of the chair of the Ukrainian philology and in November I was chosen substitute dean of the school of philology (filologicheskij fakultet). Afterwards, when Germans captured Kharkov, I was elected chairman of the linguistic section of the reestablished Scientific Society, which society, however, was soon forbidden by the Germans. From 1943—1944 I lived in Lemberg, where I worked together with several Ukrainian jurists on a Ukrainian juridical dictionary. At the same time I worked on the Ukrainian Committee of Relief in the capacity of advisor on school matters. In Lemberg I was elected substitute chairman of which was Prof. V. Simovych. In 1944 I was sent by the Germans to the Trainsmauer (near Sankt Poelten, Austria), where I was forced to work in “Martin Müller’s Metallwerk.” In 1945 I became professor of Slavic Philology in the Free Ukrainian University in Prague (now in Munich), where I conducted the following courses: Ukrainian syntax, modern Russian with a historical commentary, the special course “Ukrainian in the 19th century before Shevchenko” and “The language of the Grand Duchy of Lithuania in the 15th and 16th centuries,” and also directed a class in the history of Ukrainian. At the same time I took part in the literary life of the Ukrainian emigration, publishing a large number of critical articles and reviews, and editing a monthly magazine on literature and art entitled “Arka” (1947—48), and a theoretical literary almanac “MUR” (1945—48), and I was elected substitute chairman of the Union of Ukrainian Authors MUR. I did much work in editing the “Encyclopedia of Ukraine,” published by the Shevchenko Scientific Society, in which I am a member of the

main editorial staff and editor of the section on culture. In 1949 I accepted an invitation to teach Russian and Ukrainian at Lund University, Sweden, where I am today.

In 1945, threaten with forced repatriation or kidnapping, I changed my name Sevelov to Tkaczuk. After 1945 I published my works under pseudonym Serekh.

I am a member of the Ukrainian Historical and Philological Society in Prague, an active member of the Shevchenko Scientific Society, and an active member of the Free Ukrainian Academy of Sciences (New York — Winnipeg).

[1951]

Подається за автографом: Information from my Autobiography [sic!], [1951]. Box 54. Folder 5. Alexander A. Granovsky papers (IHRC796), IHRC Archives, University of Minnesota.

¹ Датується на основі листа, написаного Юрієм Шевельовим Євгенові Наконечному 3 лютого 1951 р. Ця автобіографія фактично є перекладом українського варіанту 1949 р. з незначними доповненнями (два останні абзаци та останнє речення з третього абзацу від кінця).

№ 4. List of Published Works and Those Ready for Publication, [1951]¹

Jury Serech

LIST OF PUBLISHED WORKS AND THOSE READY FOR PUBLICATION

A. Books

1. Граматика української мови. I. Морфологія. Харків 1934², 1935³, 1936⁴. 1937 forbidden and withdrawn⁵.
2. Граматика української мови. I. Синтакса. Харків 1934⁶, 1935⁷, 1936⁸. 1937 forbidden and withdrawn.
3. До генези називного речення. Munich. 1947⁹.
4. Галичина в формуванні нової української літературної мови. Munich. 1949¹⁰.
5. Ein neues Theater. Munich 1948. Drei-Fichten Verlag¹¹.
6. Граматика української мови. Синтакса складного речення. Munich 1947¹².
7. Українська мова. Курс для студентів університетів. Munich. 1949¹³.

B. Most important articles

8. Проблема мови соціальної драми. Збірник Наукового інституту мовознавства Укр. Академії Наук «За якість художньої мови». Харків 1934¹⁴.
9. Лекції з української мови для журналістів. Лекції 2¹⁵, 3¹⁶, 4, 7. Харків 1934¹⁷.
10. Із спостережень над мовою сучасної поезії. «Учені записки Харківського університету. Праці Катедри мовознавства», т. 1. 1939¹⁸ and the separate impression¹⁹.

11. Из спостережень над мовою сучасної поезії, 2. Наукові записки Інституту мовознавства Академії Наук УРСР, т. 1. Київ 1940 and the separate impression²⁰.
12. Мова поезій Павла Тичини. Наукові записки Інституту журналістики, т. 1. Київ 1940 and the separate impression²¹.
13. Традиції і новаторство в лексиці і стилістиці Івана Котляревського. Учені записки Катедри мовознавства Харківського університету, т. 1. Харків 1940 and the separate impression²².
14. Нотатки про етимологію. «Український Засів», 3, 1943²³.
15. Шевченко — клясик. «Український Засів», 4, 1943²⁴.
16. Лазар Баранович і поезія бароко. «Наші дні» 1944, I²⁵.
17. Принципи і етапи советської політики щодо слов'янських мов. «Свобода», 1947. New York²⁶.
18. Trends in Ukrainian Literature under Soviets. Ukrainian Quarterly, IV, 3. New York 1948²⁷.
19. Мова української еміграції. «Сьогодні й минуле» I, 1949²⁸.
20. Польська мова у Україні в XVI—XVII ст. «Україна» I, 1950²⁹.
21. Проблеми церковнослов'янств у сучасній мові. «Україна» 2, 1950³⁰.
22. Articles in «Енциклопедія українознавства» (Назва Русь³¹, Давній період історії української мови³², вплив Галичини на нову українську літературну мову³³, Синтаксична система укр. мови³⁴, Засади укр. правопису etc³⁵). Munich 1949...

C. Other Articles

The many articles, reviews and so on were printed in the periodicals «Наші дні» Львів, «Укр. засів» Харків—Київ, «Укр. вісник» Берлін, «Дозвілля» Берлін, «МУР» Мюнхен, «Заграва» Авгсбург, «Арка» Мюнхен, «Похід» Гамбург, «Укр. вісті» Ульм, «Укр. трибуна» Мюнхен, «Час» Нюрнберг, «Наш вік» Торонто, «Нові дні» Торонто, «Київ» Філядельфія, «Укр. думка» Лондон, «Сьогодні й минуле» Мюнхен, «Україна» Париж, «Kultura» Paris, «Die geistige Welt» Munich, «Thema» Munich, «Die neue Zeitung» Munich, «Dagens Nyheter» Stockholm etc³⁶.

D. Works Ready for Publication

23. Phonema Errans. A Contribution to the Solution of the Problem based on the Materials of the Eastern-Slavonic Languages. At the printer's in "Lingua" Amsterdam³⁷. Now appeared. "Lingua" II, 4. Dec. 1950. and offprint³⁸.
24. Zum Partizipium Universali im Slawischen, At the printer's in Festschrift Paul Diels³⁹.
25. Syntax der gegenwärtigen ukrainischen Schriftsprache. I. Einfacher Satz⁴⁰.
26. Lemberger Stadtmundart. At the printer's in Zeitschrift fuer Slavische Philologie⁴¹.
27. Strukturfragen der russischen Frage (anlässlich Vinogradov's Buch)⁴².

28. Zum Problem der Satzgliederung und Absonderung der Redeteile. At the printer's in "Lingua" Amsterdam⁴³.
29. Die Probleme der Bildung der Numeralia als ein Redeteil im Slavischen (I. Die ukrainische Konstruktionen vom Typ dvoje sliv und die Bildung der Numeralia als ein Redeteil; 2. Adjektiva in den Konstruktionen mit den Numeralia zwei, drei, vier in den Slavischen Sprachen)⁴⁴.

[1951]

Подається за автографом: List of Published Works and Those Ready for Publication, [1951]. Box 54. Folder 5. Alexander A. Granovsky papers (IHRC796), IHRC Archives, University of Minnesota.

- ¹ Датується на основі листа, написаного Юрієм Шевельовим Євгеніві Наконечному 3 лютого 1951 р.
- ² Каганович Н., Шевельов Г. Граматика української мови. Підручник для V—VI класів середньої школи. Харків: Радянська школа, 1935. Ч. I: Морфологія. 115 с.
- ³ Каганович Н., Шевельов Г. Граматика української мови. Підручник для V—VI класів середньої школи. Харків: Радянська школа, 1936. Ч. I: Морфологія. Вид. 2. 115 с.
- ⁴ Каганович Н., Шевельов Г. Граматика української мови. Підручник для V—VI класів середньої школи. Київ; Харків: Радянська школа, 1937. Ч. I: Морфологія. Вид. 3.
- ⁵ Тобто позиції № 1 та № 2 в цьому списку були заборонені й вилучені.
- ⁶ Каганович Н., Шевельов Г. Граматика української мови. Підручник для VI—VII класів середньої школи. Київ: Радянська школа, 1935. Ч. II: Синтакса. 160 с.
- ⁷ Каганович Н., Шевельов Г. Граматика української мови. Підручник для VI—VII класів середньої школи. Київ: Радянська школа, 1936. Ч. II: Синтакса. 160 с.
- ⁸ Каганович Н., Шевельов Г. Граматика української мови. Підручник для VI—VII класів середньої школи. Київ; Харків: Радянська школа, 1937. Ч. II: Синтакса.
- ⁹ Шерех Ю. До генези називного речення. Мюнхен, 1947. С. 50+16 ст.
- ¹⁰ Шерех Ю. Галичина в формуванні нової української літературної мови. Мюнхен: УВУ, 1949. 93 с.
- ¹¹ Scherech J. Ein neues Theater? Betrachtungen zur modernen Dramatik. München: Drei Fichten, 1948. 64 s.
- ¹² Шерех Ю., Кислиця Д. Граматика української мови. Посібник для гімназії. Частина II: Синтакса. Мюнхен: Українська трибуна, 1947. 86 с.
- ¹³ Шерех Ю. Сучасна українська літературна мова. Зошит 1—10. Серія: Видання інституту заочного навчання, Т. 7. Мюнхен: Український вільний університет, 1949. 306 с.
- ¹⁴ Шевельов Г. Мова «Диктатури» Ів. Микитенка // За якість художньої мови. Збірник статей / Ред. Н. Каганович. Харків: Радянська література, 1934. С. 5—29.
- ¹⁵ Догадько Л., Шевельов Ю. Українська мова для заочного навчання редакторів стінних газет. Завдання друге. Київ: Комуніст, 1940. 48 с.
- ¹⁶ Догадько Л. Ю., Шевельов Ю. В. Заочні курси редакторів колгоспних і бригадних стінгазет. Українська мова. Завдання 3-є / За заг. ред. А. І. Брауде. Київ; Харків: Держ. вид-во колгоспної і радгоспної літератури У.С.Р.Р., 1935. Вид. 2, перероблене. 42 с.;
- ¹⁷ Див. примітку 11 до документа № 2.
- ¹⁸ Шевельов Ю. Із спостережень над мовою сучасної поезії. Про мову поезій П. Г. Тичини // Учені записки Харківського державного університету ім. О. М. Горького. 1940. № 20: Збірник праць Кафедри мовознавства № 1. С. 41—99.
- ¹⁹ З англ. — «і окремих відтиск».

- ²⁰ *Шевельов Ю.* Из спостережень над мовою сучасної поезії. Ораторський жанр у політичній ліриці П. Г. Тичини // Наукові записки Українського комуністичного інституту журналістики. 1940. Кн. 1. С. 127—142.
- ²¹ *Шевельов Ю.* Стиль політичної лірики П. Г. Тичини // Наукові записки Інституту мовознавства. 1941. Т. 1. С. 3—51.
- ¹² *Шевельов Ю.* Традиція і новаторство в лексиці і стилістиці І. П. Котляревського // Учені записки Харківського державного університету ім. О. М. Горького. 1940. № 20: Збірник праць Кафедри українського мовознавства. № 1. С. 131—170.
- ²³ *Шевельов Ю.* Нотатки про етимологію // Український Засів. 1942. Ч. 3. С. 96—104.
- ²⁴ *Шевельов Ю.* Шевченко – клясик? // Український Засів. 1943. Ч. 4. С. 94—107.
- ²⁵ *Шерех Ю.* Меч, труби, люття // Наші дні. 1944. Ч. 1. С. 7, 10.
- ²⁶ *Шерех Ю.* Принципи і етапи советської політики щодо слов'янських мов (крім російської) // Свобода. 1947. Ч. 270. 19 листоп. С. 3; Ч. 271. 20 листоп. С. 3; Ч. 272. 21 листоп. С. 3; Ч. 273. 22 листоп. С. 3; Ч. 275. 25 листоп. С. 3; Ч. 277. 28 листоп. С. 3; Ч. 278. 29 листоп. С. 3.
- ²⁷ *Sherekh J.* Trends in Ukrainian Literature under the Soviets // *Ukrainian Quarterly*. 1948. Vol. IV. No. 2. P. 151—167.
- ²⁸ *Шерех Ю.* Мова української еміграції в Німеччині (1945—1948) // Сьогоднішнє й минуле. 1949. Т. 1—2. С. 38—45.
- ²⁹ *Шерех Ю.* Польська мова в Україні в XVI—XVII ст. (Пам'яті Антуана Мартеля) // Україна. 1949. Ч. 2. С. 99—107.
- ²⁹ *Шерех Ю.* Невіддільна спадщина (кілька слів про українські церковнослов'янізми) // Україна. 1950. № 3. С. 155—157.
- ³¹ *Шерех Ю.* Назва «Русь» // Енциклопедія Українознавства / Наукове Товариство ім. Шевченка / Гол. ред. В. Кубійович і З. Кузеля. Мюнхен; Нью-Йорк: Молоде життя, 1949. Т. 1. С. 13—14.
- ³² *Шерех Ю.* Історія української мови: Давня доба (XI—XIV ст.) // Енциклопедія Українознавства / Наукове Товариство ім. Шевченка / Гол. ред. В. Кубійович і З. Кузеля. Мюнхен; Нью-Йорк: Молоде життя, 1949. Т. 1. С. 345—348.
- ³³ *Шерех Ю.* Розвиток літературної мови в XIX—XX ст. // Енциклопедія Українознавства / Наукове Товариство ім. Шевченка / Гол. ред. В. Кубійович і З. Кузеля. Мюнхен; Нью-Йорк: Молоде життя, 1949. Т. 1. С. 354—356.
- ³⁴ *Шерех Ю.* Синтаксична система // Енциклопедія Українознавства / Наукове Товариство ім. Шевченка / Гол. ред. В. Кубійович і З. Кузеля. Мюнхен; Нью-Йорк: Молоде життя, 1949. Т. 1. С. 338—339.
- ³⁵ *Шерех Ю.* Принципи сучасного українського письма й правопису // Енциклопедія Українознавства / Наукове Товариство ім. Шевченка / Гол. ред. В. Кубійович і З. Кузеля. Мюнхен; Нью-Йорк: Молоде життя, 1949. Т. 1. С. 364—366.
- ³⁶ Див. примітку № 46 до документа № 2.
- ³⁷ *Šerech J.* Phonema errans. A Contribution to the Solution of the Problem based on the Material of the Eastern-Slavonic Languages // *Lingua*. 1949. Vol. II. No. 1. P. 399—418.
- ³⁸ Після слова «Amsterdam» дописано від руки, найімовірніше, після того, як число за грудень 1950 р. побачило світ.
- ³⁹ Див. примітку № 41 до документа № 2.
- ⁴⁰ Див. примітку № 40 до документа № 2.
- ⁴¹ *Šerech J.* [Rez.:] Jar. Rudnyčkj. Die Lemberger Ukrainische Stadtmundart (Znesinnia). Berlin, 1943. 139 s. // *Zeitschrift für slavische Philologie*. 1951. Bd. 21. Hf. 1. S. 216—221.
- ⁴² *Šerech J.* [Rez.:] V. Vinogradov. Russkij jazyk. Grammatičeskoje učenije o slove, Moskau — Leningrad, 1947, 782 s. // *Zeitschrift für slavische Philologie*. 1952. Bd. 21. Hf. 2. P. 408—441.
- ⁴³ *Šerech J.* Zum Problem der Satzgliederung und Aussonderung der Redeteile (Die Bücher von I. Meščaninov) // *Lingua*. 1952. Vol. III. No. 2. S. 193—218.

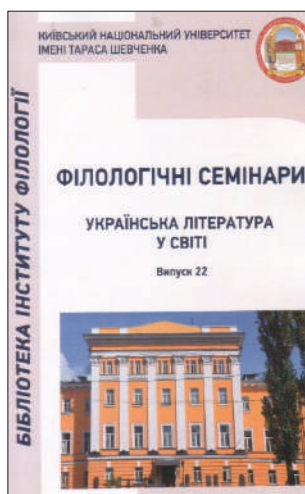
⁴⁴ Šerech J. Probleme der Bildung des Zahlwortes als Redeteil in den slavischen Sprachen. Lund: C. W. K. Gleerup, 1952. 171 s.

Висловлюю подяку Олександрові Бороню за цінні зауваги, Каті Давиденко (Колумбійський університет), Гудрун Віртц і Сімоні Лібих (Баварська державна бібліотека) — за допомогу з отриманням недоступних матеріалів.

Переднє слово, підготовка текстів та коментарі Остапа КОНЯ

Отримано 18 серпня 2022 р.

м. Нью-Йорк

Філологічні семінари. Вип. 22. Українська література у світі.

Київ: Освіта України, 2021. 272 с.

«Філологічні семінари» — друкований орган школи «Теоретичні й методологічні проблеми літературознавства». Науковий керівник школи — професор Михайло Наєнко. Матеріали випуску об'єднані темою «Українська література у світі». Відомі науковці запропонували свій погляд на функціонування української літератури в Австралії (Мусак S. Ukrainian prose fiction in Australia 1949—1991: an overview), у франкомовних країнах (Чистяк Д. Українська література у франкомовних країнах: історія та сьогодення, проблеми та перспективи), у Сербії (Гаєв Т. Рецепція української літератури в перекладах сербською мовою), в Білорусі (Рагойша В. Рэцэпцыя ўкраінскай літаратуры ў незалежнай Беларусі), у Польщі (Яручик В. Сучасний український літературний процес у Польщі), у Чехії (Палій О., Погребняк О. Українська література в Чехії: до перекладацької рецепції), у Грузії (Мchedладзе І., Наскідашвілі Н., Чхатарашвілі С., Грицик Л. Полісистемні парадигми перекладів української літератури в Грузії), у Хорватії (Pavlešen D., Kliček D., Ralašić J. Kratak pregled ukrajinske književnosti i publicistike u hrvatskoj od XIX do XXI stoljeća) та в інших країнах. Окремим розділом у збірнику подано теоретичні міркування про українську літературу у світовому контексті. О. Башкирова розглядає тут проблему художньої рецепції тілесності, М. Гнатюк — інтермедіальність творчості Емми Андієвської, Н. Бернадська — українську проблематику на сторінках журналів російського зарубіжжя та ін.

Видання розраховане на викладачів вищої школи, науковців, учителів, аспірантів і студентів-філологів.

Наші
презентації